

Vajda Tamás

Az előadás címe:

A DISZ működése a felsőoktatási intézményekben

Absztrakt

Az egyetemi könyvtárak által végzett tömeges digitalizálás során számos egyetemi évkönyv, diáklap és helyi újság 1945-1956 közötti állománya vált könnyűszerrel hozzáférhetővé. Ezt kiegészíti az egyetemi levéltárak által digitalizált 1945-1963 közötti egyetemi és kari tanácsulési jegyzőkönyvek 130 ezer oldalnyi anyagának közzététele. De említésre méltóan gyarapodott a visszaemlékezések, naplók vagy egyéb oral history típusú kiadványok száma is. Jelentősen javult tehát a témára vonatkozó történeti források vizsgálati lehetősége, így a korábbiaknál részletesebb elemzés és újraértékelés végezhető el.

1945 év elején új ifjúsági mozgalmak szerveződtek a hazai egyetemisták és főiskolások képviselőire. Jószerével minden politikai párt kísérletet tett saját ifjúsági mozgalom beindítására és intézményesítésére is. A Magyar Kommunista Párt ifjúsági szervezete az első hónapokban a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség (MADISZ) volt. Ez azonban néhány hónap után felbomlott, s helyét Szegedi Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Szabad Szervezete nevű alakulattal próbálták átvenni. E mellett működött még a Szegedi Egyetemi és Főiskolai Ifjúság (SZEFI), a Szegedi Egyetemi Ifjúsági Szövetség (SZEISZ), valamint Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetségének (MEFESZ). Az egyetemi ifjúság az őket közvetlenül érintő szociális és oktatási kérdéseken túl különféle politikai témakörökben is hallatták hangjukat. Számos közművelődési és művészeti, a diákok szociális körülményeit javító akciót valósítottak meg. De sikerült befolyást gyakorolniuk a hallgatók felvételijére is, hiszen a hattagú bizottságba egy-egy diákképviselő is szavazati jogot kapott.

1950 nyarán állították fel a Dolgozó Ifjúsági Szövetség (DISZ) országos és helyi szervezeteit. Ezzel egyidejűleg betiltottak minden egyéb szervezetet. Mind a párt, mind a minisztérium, mind pedig a helyi egyetemi és városi önkormányzat minden pénzügyi,

média és szervezeti támogatását kizárólagosan a DISZ élvezte a továbbiakban. Új egyetemi lapokat indítottak, amelyekben a DISZ programjait ismertették, s beszámoltak a különféle egyesületi alkalmakról (gyűlésekről, építőtáborokról, tanulmányi versenyekről) és eredményekről. A korabeli sajtóban oktatók és hallgatók közül csak azokról a személyekről írtak pozitív hangvételben, akik a párt és a DISZ központi irányelveit támogatták. Akiknek származása, vallási vagy politikai meggyőződése nem esett egybe a DISZ elvárásaival, a fali újságokon, iskolai rádiókban vagy a diáklapokban lejárató és megszégyenítő támadások keresztútjába kerültek. A médiahadjáratokon túlmenően tömegesen zártak ki fiatalokat az ország összes egyeteméről és főiskolájáról, s tiltottak el oktatókat a tanítástól. Miközben a hallgatók legfontosabb szociális követeléseit (pl. kollégiumi menza-fejlesztések, tankönyvek és jegyzetek kiadása, óraterhelés csökkentése, idegennyelv-tanulási lehetőségek bővítése) nemcsak nem teljesítették, de még nyilvánosan beszélni sem lehetett róluk. A DISZ tehát sokkal inkább az országos és helyi politikai vezetők hatalmának megerősítését, mint a fiatalok érdekképviselét szolgálta.

Kulcsszavak: DISZ, felsőoktatás, 1956